

Taru Väänänen

Viljo Muinonen, 97, on viimeinen sotaveteraani kotikunnassaan, ja menohaluja riittää yhä: "En ole heittänyt kaikkea kehään"

Ei mitään valittamista, toteaa Viljo Muinonen elämästään hoivakodissa Kaavilla.
Minna Raitavuo

Veteraaneja on jäljellä alle 3 000. Sotasukupolven perintö ei säily vain seppeleitä laskemalla ja juhlakahveja juomalla, sanoo Sotaveteraaniliiton toiminnanjohtaja.

Huomio kiinnittyy ensin komeaan lierihattuun. Sen reunojen alla tuikkivat **Viljo Muinosen** silmät.

– Hattu on Ruotsista ostettu. Siellä meni toistakymmentä vuotta tehdastöissä.

97-vuotias Muinonen kertoo elävänsä nykyään joutoukkona. Attendon hoivakodissa ruokailut vaihtuvat nokosiin tuon tuosta. Toisinaan mieli vetäisi jonnekin kauemmas, mutta jalat eivät enää kannaa.

– Onneksi tällä pääsee menemään – vaikka maantiellä, Muinonen sanoo ja taputtaa pyörätuolinsa renkaita.

Kun vartioon meni, ropina vain kävi vieressä.

On mies elämässään ehtinyt mennäkin.

Muinonen syntyi Savitaipaleella Etelä-Karjalassa vuonna 1925. Hän kuuluu nuorimpaan kokonaiseen ikäluokkaan, joka määrättiin vuosina 1941–1944 käydyn jatkosodan taisteluihin. Ikää oli rintamalle lähtiessä nippanappa 18.

– Kävin kutsunnat ja heti siitä tuli lähtö.

Muinonen osallistui muun muassa Siiranmäen puolustustaisteluun Neuvostoliiton suurhyökkäyksessä kesäkuussa 1944. Mieleen ovat jääneet kovat ammunnat.

– Kun vartioon meni, ropina vain kävi vieressä. Joskus asetta piti itsekin käyttää, vähän niin kuin säikäyttämään. Onneksi harvemmin.

Muinonen katselee usein huoneessaan historiikkia synnyinseudultaan Savitaipaleelta. Kuvista hän löytää myös itsensä. Minna Raitavuo

Nyt oman ikäistä juttuseuraa ei juuri enää ole. Muinonen on asuinkuntansa, Koillis-Savossa sijaitsevan Kaavin viimeinen rintamaveteraani.

Kaavin Sotaveteraanien puheenjohtaja **Eero Valkonen** pitää Muinosen yhteyttä viikoittain.

Valkosella, 82, on tätä nykyä hyvin aikaa. Vaikka yhdistys on pitänyt huolta myös veteraanien puolisoista, on kyläilylistalla Muinosen lisäksi enää yksi leski.

Opettajana työuransa tehnyt Valkonen lupasi aikoinaan talvi- ja jatkosodan käyneelle isälleen, että ryhtyy eläkkeelle jäätyään ajamaan veteraanien asiaa. Työtä on takana nyt yli 20 vuotta.

– Monen vierellä olen ollut viimeiset henkäykset.

Eero Valkonen (vas.) käy säännöllisesti vierailulla Muinosen luona. Kuvassa myös Attendon Elotuvan yksikön johtaja Tarja Tirkkonen. Minna Raitavuo

Miehet ovat tunteneet toisensa vuosikymmenten ajan. Välit ovat mutkattomat.

– Tästä ovesta hyökätään sisään, ilmoittaa Valkonen ja rullaa Muinosen tuoleineen tämän huoneeseen.

Sänkyä vastapäätä seisoo lasivitriini. Mustavalkokuvassa on edesmennyt **Tyyne-**vaimo. Pari tapasi toisensa pohjoisessa sodan jälkeen, kun Muinonen pestautui Rajavartiolaitoksen palvelukseen länsirajalle Lappiin. Muinonen suoritti vielä autonkuljettajakurssin, minkä jälkeen parin matka jatkui Etelä-Karjalaan. Alla oli vain kiertokoulu, mutta tekeväälle löytyi töitä.

– Olen tehnyt kaikkea metsähommista lähtien.

Kuvissa näkyvät lankomies sekä Tyyne-vaimo, jonka kanssa Muinonen muistaa matkustelleensa muun muassa Jugoslaviassa. – Euroopan halki ajoimme. Minna Raitavuo

Muuttoliike Ruotsiin kiihtyi 1960-luvun taitteessa. Myös Muinonet päättivät tarttua työn syrjään kiinni Pohjanlahden takana.

– Niinä vuosina sinne meni paljon väkeä. Tein tehtaalla kylpyammeita, lavuaareja ja sen sellaista. Ei sinne tehnyt mieli kokonaan jäädä.

Pariskunta palasi ja laittoi pysyvän kotinsa Kaaville.

Pitkäaikaisin ura urkeni lopulta autonkuljettajana. Itäisestä Suomesta Helsinkiin kulki kauppatavaraa meijereiltä, Keskolta ja SOK:lta.

– Ajoin kolmekin kertaa viikossa Joensuu–Helsinki-väliä. Joskus tuntui, että se on jo liikaa.

Sitä Muinonen muistaa lämmöllä, että pääsi eläkkeelle ajamatta yhtään kolaria.

– Kaikkiaan kolmisenkymmentä vuotta.

Hoivakodilta on lyhyt kävelymatka Kaavin alakoululle. Yläkerrassa kakkosluokkalaiset availevat äidinkielen kirjojaan. Heidän ympärilleen levittäytyy paikallisen veteraanityön tulevaisuus: mittava perinneaula.

Sotaveteraaniyhdistyksen ja kunnan yhteistyössä kokoama näyttely avautui Suomen satavuotisjuhlavuonna 2017. Sen tarkoitus on siirtää perinnettä nuoremmille, kun sotasukupolvea ei enää ole.

Se aika ei ole kovin kaukana.

Koko maassa rintamatunnuksen omaavia, nyt jo hyvin iäkkäitä veteraaneja on noin 2 700. Kun mukaan lasketaan puoliset ja lesket, luku kohoaa kolminkertaiseksi. Lotta Svärd Säätiön rekistereissä on yhä noin 700 lottaa ja lähes 3 500 aikansa pikkulottaa.

Sotaveteraaniyhdistyksen perinneaulassa on runsaasti lahjoituksena saatua esineistöä, joukossa muun muassa läpäämattu sotilasreppu. Minna Raitavuo

Koulun aulassa on esillä sankarivainajien Pro Patria -muistotauluja, tietoiskuja sekä runsaasti esineistöä, kuten rintamalla tehtyjä puhdetöitä. Esille on laitettu myös armeijan varustusta. Eero Valkonen esittelee taistelujen dramatiikkaa henkivää selkäreppua.

– Repussa on viisi reikää läpi, mutta kaveri säästy. Nämä ovat jännittäviä juttuja kertoa.

Pienimpien koululaisten kohdalla repputarina jää väliin. Tarkoitus ei ole pelotella, eikä myöskään ihannoida verisiä tapahtumia.

– Haluamme korostaa rauhaa, emme sotaa, sanoo yhdistyksen perinnetyön vastaava **Risto Laasanen**.

Toista luokkaa käyville Venla Saarikolle (vas.), Niilas Pasaselle ja Helmi Voutilaiselle oman koulun perinneaula on tullut tutuksi. Risto Laasanen ja Eero Valkonen kierrättävät aulassa koululaisryhmiä ja muitakin vierailijoita. Minna Raitavuo

Vastaava työ jatkuu alueellisissa perinneyhdistyksissä, joiden verkosto korvaa ennen pitkää veteraanijärjestöjen piiriorganisaation.

Edunvalvontaa hoitaneet valtakunnalliset liitot alkavat nekin olla tiensä päässä.

Rintamaveteraaniliitto purkaa toimintansa jo tänä vuonna. Suomen Sotaveteraaniliitto ja Sotainvalidien Veljesliitto ajavat toimintansa alas vuoden 2024–2025 vaiheilla.

Rintamanaisten Liitto siirtyi historiaan jo kymmenen vuotta sitten. Nämä toimijat perustivat yhdessä vuonna 2003 Tammenlehvän Perinneliiton, joka huolehtii jatkossa myös jäljellä olevien veteraanien tukemisesta.

Liittojen rahavarat testamentataan perinneliiton työhön.

Pro Patria -muistotaulut ovat alkuperäisiä. Kaikkiaan talvi- ja jatkosodissa kaatui yli kaksisataa kaavilaista miestä. Minna Raitavuo

Sotaveteraaniliiton kassaan jää maksimissaan satatuhatta euroa, arvioi toiminnanjohtaja **Sakari Martimo** Sotaveteraaniliitosta.

– Se käsitys on tiukassa, että veteraaniliitot istuisivat miljoonasäkkien päällä.

1987

Veteraanipäivää juhlistettiin ensimmäisen kerran osana Suomen itsenäisyyden 70-vuotisjuhlavuotta.

Valtiolla ei toistaiseksi ole virallisia linjauksia sotasukupolven perinteen säilyttämisestä. Viime keväänä asetettu työryhmä esittää, että puolustusministeriö ottaisi veteraaniperinteen edistämisen kontolleen.

Perinnetyön onnistuminen on Sakari Martimon mielestä tämän hetken polttavin kysymys.

– Se ei saa jäädä pelkästään siihen, että laitetaan tumma puku päälle, lasketaan seppelä ja juodaan kahvit päälle. Me puhumme Suomen kansan tarinan saranavaiheesta.

Suomi oli talvisodan syttyessä alle 20 vuotta itsenäisyyden aikaa elänyt, sisällissodan kahtia jakama maa.

– Niin vain kansa totesi, että meillä on järjestelmä, jota kannattaa puolustaa. Sama toistuu nyt Ukrainassa.

Muinonen on perillä maailman tapahtumista. – Tietäähän sen, mitä sota on. Voi tulla kovakin homma tai sitten ei yhtään mitään. Minna Raitavuo

Maailmantilanne on tuttu myös Viljo Muinoselle, sillä hän kuuntelee mielellään radiota.

– En ole kaikkea heittänyt vielä kehään. Muisti pelaa ihan hyvin, vaikka jalat ovatkin menneet huonoksi.

Tulevalla viikolla Muinonen viettää 37. veteraanipäiväänsä.

Kaavilla järjestetään tuolloin ainakin perinteinen seppeleenlasku.

– Käymme hakemassa sinut kyytiin. Ja prenikat rintaan, Eero Valkonen varmistaa.

Muinonen nyökkää ja silmissä pilkahtaa. Hän todellakin aikoo osallistua juhlakahveille.